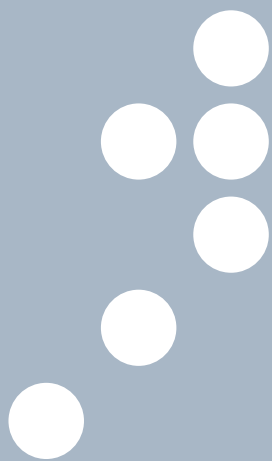

Årsrapport 2018

Innhold

Direktøren har ordet	4
Styrets beretning	6
HL-senterets styre	7
Senterets aktiviteter	8
Økonomi	18
Personalforhold, likestilling, mangfold og miljø	20
Årsregnskap og balanse med noter 2018	21
Revisors beretning	30
Utvalgte publikasjoner	32
Utvalgte foredrag	35
Utvalgte konferanser, kurs og andre arrangementer i regi av HL-senteret	38
Utvalgte arrangementer i ekstern regi	40
Nettverk	42
Venneforening	43
Styret i HL-senterets venneforening	44
HL-senterets ansatte 2018	45

HL-senteret får nytt tilbygg – «Mino»

Et gledens år! I september sa regjeringen ja til å finansiere et nytt tilbygg ved HL-senteret. «Mino» vil gi HL-senteret topp moderne og fleksible utstillingslokaler og muligheten til å utvide undervisningsvirksomheten.

HL-senteret

Stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) er et forsknings-, dokumentasjons- og formidlingscenter med fokus på Holocaust og andre folkemord, og på minoriteters vilkår i moderne samfunn. Senteret rommer utstillinger, bibliotek og kafé, og holder til i den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande i Huk aveny 56 i Oslo. HL-senteret arrangerer også besøk og tilbyr undervisnings- og kursopplegg for skoleklasser, lærere og andre grupper.

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters virksomhet dekker de to mandatområdene Holocaust og andre folkemord og minoriteters livsvilkår, samt en vifte av andre forskningsområder som antisemittisme og rasisme, ekstremisme, konspirasjonsteorier, okkupasjonshistorie.

Regjeringen Solberg vurderer senteret som en så viktig samfunnsinstitusjon for forsknings- og formidlingsarbeid at de i september sa ja til å finansiere et nytt tilbygg til Villa Grande. «Mino», som tilbygget heter, vil gi HL-senteret den romkapasiteten som er nødvendig for å lage og huse moderne utstillinger om minoriteters levkår, hatprat, rasisme og en rekke andre samtidstemaer. «Mino» er tegnet

av Transborder Studio AS, som vant en plan- og designkonkurranse i 2017 og som også har høstet anerkjennelse av antikvariske myndigheter. Tilbygget blir et lavtliggende bygg som nennsomt vil knyttes til Villa Grande to steder. Prosjektet skal etter planen stå ferdig våren 2021.

Som året før, hadde HL-senteret besøk av over 40 000 mennesker. De besøkende var forskere og beslutningstakere som kom på seminarer, elever og lærere som deltok i undervisningsaktivitetene, studenter som besøkte biblioteket og publikummere som så utstillingene eller gjestet et av de over 50 arrangementene.

I 2018 har HL-senteret åpnet ikke mindre enn fire utstillinger. Håpet om et nytt tilbygg fikk sin egen utstilling i Hagestuen, der publikum kunne komme med ønsker og tanker om hva tilbygget kan fylles med. Svarene var spennende, og en slik samhandling med publikum er noe vi planlegger å gjøre mer av. Hvordan tar man et fredet og arealmessig beskjedent rom og forteller 100 år med historie? Årets største utfordring var å lage utstillingen om Villa Grande, som ble åpnet i juni.

Utstillingsåret begynte imidlertid i mars med utstillingen «Ruth Maiers korte liv» i Musikkrommet, som ble laget i samarbeid med Documentation Centre of Austrian Resistance (DÖW) i Wien. Utstillingen vandret om høsten videre til biblioteket i Lillestrøm og i januar 2019 til FNs hovedkvarter i New York. Utstillingsåret ble avsluttet med en vandretutstilling om novemberpogromene, hentet fra Wiener Library i London.

På senteret merkes det godt at turistene nå kommer hele året og representerer en lang rekke land og alle verdensdeler: Romania, Nederland, Kina, Japan, Australia, Sør-Amerika, Russland, Øst-Europa, Storbritannia og Nord-Amerika, for å nevne noen.

HL-senteret bekreftet i 2018 sin plass som en viktig aktør i den norske og internasjonale menneskerettighetsdiskusjonen. Forskningsprosjektet som ser på beskyttelse av minoriteter internasjonalt, *Minority Protection and Mass Atrocity Protection*, hadde et svært aktivt år, med store konferanser i juni, september og desember. Konferansen i desember var tett knyttet opp mot fredsprisutdelingen og 70-årsmarkeringene for FNs menneskerettighetserklæring og FNs folkemordskonvensjon. En av forskerne deltok på utenriksministerens konferanse om trosfrihet under *Oslo Peace Days*.

I oktober la Politihøgskolen fram rapporten «Høyre-ekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier». To forskere ved HL-senteret var tunge bidragsytere til rapporten. Deres felles artikkel viser at konspirasjonsteorier er svært utbredt på nettstedet knyttet til ytre høyre fløy i Norge. Teoriene blir sjelden presentert i sin helhet, men framkommer som det forskerne kaller «konspirasjonssnakk».

HL-senterets boksamling er velkjent, mens arkivsamlingen og gjenstandssamlingen vokser sakte, men sikkert i det stille. Særlig ble arkivsamlingen pleid godt i 2018. Thomas Mautner viste HL-senteret tillit og overlot oss dokumentasjonen om sin og søsterens tragiske skjebne og kompliserte liv. En arkivreise over sjø og land resulterte i at et fantastisk materiale nå er i våre hender. HL-senteret bidro også til en utstilling om Robert Weinberg, en flyktning fra Opava til Norge.

Undervisningsavdelingen har et travelt og begivenhetsrikt år bak seg, da over 9000 elever, studenter, lærere og andre ble tatt imot. Mange grupper fra universitets- og høyskolesektoren benyttet seg av undervisningstilbudet. Nytt av året var at avdelingen prøvde ut et rent digitalt undervisningsopplegg til Holocaustdagen i januar basert på bruk i sosiale medier, noe som ga gode erfaringer.

Et av årets høydepunkter var da senteret på kort varsel, på initiativ fra Kunnskapsdepartementet, trommet sammen en erfaringskonferanse i regjeringens representasjonsbolig om Benjaminprisen – sammen med Marit Hermansen og vinnerkolene. Rundt 90 deltakere fra 14 av til da 16 vinnerkolene fra

hele landet, og statsminister og kunnskapsminister var til stede. Etter konferansen arbeidet avdelingen med en bok som beskriver vinnerkolenes arbeid. Boka ble utgitt i januar 2019.

Prosjektet Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme), er blitt en stor virksomhet ved HL-senteret, og hadde stor suksess i 2018. Dembra veileder og holder kurs for lærere for å gjøre skolene bedre til å forebygge ulike utfordringer for demokratiet; Med tema som rasisme, antisemittisme, islamofobi, hatefulle ytringer, radikalisering og antidemokratiske holdninger. I løpet av fjoråret veiledet HL-senteret 14 norske skoler. I tillegg startet de opp to nye prosjekter: Dembra for lærerutdanningen og Nordisk Dembra. I Dembra for lærerutdanningen er det etablert et svært spennende samarbeid med seks ulike lærerutdanningsinstitusjoner. I Nordisk Dembra skal Island, Finland, Sverige og Danmark pilotere prosjektet.

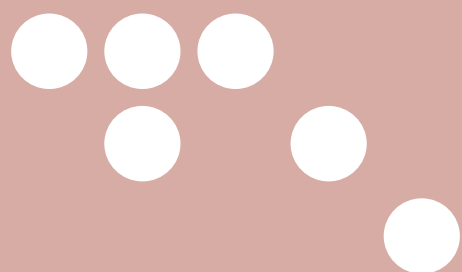
I oktober gikk statsminister Erna Solberg ut med en unnskyldning overfor de såkalte tyskerjentene, noe som vakte internasjonal interesse. Unnskyldningen, som ble framført under et seminar om kjønn og menneskerettigheter i regjeringens representasjonsbolig, var basert på en utredning som HL-senteret utarbeidet på oppdrag fra Justisdepartementet i 2016. HL-senterets direktør la fram utredningen. Den påpekte svikt i rettsvern knyttet til internering, statsborgerskap og utvisning.

I november publiserte forfatteren Marte Michelet sin bok «*Hva visste hjemmefronten?*», noe som resulterte i en offentlig debatt som pågikk i nesten to måneder. HL-senteret og Universitetet i Oslo tok inn debatten i vår felles foredragsserie om norsk okkupasjonstid helt på tampen av året, med seminaret «Krigens fortellinger». Noen av de viktigste stemmene fra debatten deltok, og nye ble introdusert.

HL-senteret har stadig en dedikert stab som entusiastisk bidrar til å innfri senterets brede mandat. Hjertelig takk til alle på HL-senteret for innsatsen i fjor! Takk også til samarbeidspartnerne våre, særlig de andre freds- og menneskerettighetsentrene, Bygdøy-nettverket, Dembra-partnerne, den internasjonale Holocaust-alliansen (IHRA), Venneforeningen og styremedlemmene våre – som alle gjør oss klokere for hvert år som går.

Guri Hjeltnes, direktør

Styrets beretning

HL-senterets styre

Fra øverst i trappa til venstre: Eva Lisbeth Savosnick, Elise Christensen, Cora Alexa Døving, Hanne Hagtvedt Vik, Wenche Elizabeth Arntzen, Harald Korn, Bente Sandvig, Rita Abrahamsen, Islin Rose Abrahamsen, Inger Furseth og Guri Hjeltnes.

Styrets sammensetning per 31. desember 2018

Leder: **Bente Sandvig**, fagsjef ved Human-Etisk Forbund. Vara: Marta Bivand Erdal, forsker ved Peace Research Institute Oslo (PRIO).

Nestleder: **Harald Korn**, daglig leder i Giramar AS. Vara: Alexander Levi, juridisk rådgiver i Equinor.

Styremedlemmer

Wenche Elizabeth Arntzen, dommer i Høyesterett. Vara: Anders Ravik Jupskås, nestleder og forsker ved C-REX – Senter for ekstremismeforskning, Universitetet i Oslo.

Olav Njølstad, direktør ved Det Norske Nobelinstitutt. Vara: Inga Bostad, professor ved Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo.

Inger Furseth, professor ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo. Vara:

Eva Lisbeth Savosnick, seniorrådgiver ved Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Vara: Islin Rose Abrahamsen, sykepleier i NSB.

Arne Johan Vetlesen, professor i filosofi ved Universitetet i Oslo. Vara: Hanne Hagtvedt Vik, førsteamanuensis i internasjonal historie ved Universitetet i Oslo.

Cora Alexa Døving, forsker I ved HL-senteret. Vara: Elise Christensen, formidler ved HL-senteret.

Rita Abrahamsen, teaterregissør og styreleder ved Det Jødiske Trossamfunn i Trondheim. Vara: Ralph Dan Buchmann, forstander i Det Jødiske Trossamfunn i Trondheim.

Arbeidsutvalg

Arbeidsutvalget er saksforberedende organ for styret. I 2018 bestod utvalget av styrets leder og nestleder, HL-senterets direktør og administrativ leder.

Senterets aktiviteter

HL-senteret arbeider med å forske fram og spre kunnskap om Holocaust, andre folkemord og minoriteters livsvilkår. Det gjøres ved å ukentlig undervise studenter og skoleungdom samt tilby gratis foredrag til et bredt publikum. Senteret har utviklet viktig forskning innen felt som antisemittisme, konspirasjonsteorier og høyre-ekstremisme. Vi arbeider også for og med lærere om forebygging av antisemittisme, rasisme og diskriminering i skolen.

Stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) holder til i den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande i Huk aveny 56 på Bygdøy i Oslo kommune og rommer utstillinger, bibliotek og kafé i tillegg til kontorer og undervisningsrom.

I 2018 avholdt HL-senterets styre fire styremøter og behandlet 36 saker.

Høydepunkter fra 2018

- HL-senteret får realisert et tilbygg til Villa Grande! Senteret har de siste årene lagt ned et stort arbeid for en utvidelse av eksisterende lokaler, og høsten 2018 godkjente regjeringen finansiering av et mindre tilbygg. For å kunne oppfylle sitt mandat om forskning og formidling rundt minoriteter og samtidstemaer, har HL-senteret et stort behov for økt romkapasitet med moderne og fleksible utstillingsrom. I 2017 ble en avgrenset arkitektkonkurranse for et lite tilbygg gjennomført i samarbeid med Statsbygg, og vinner ble Transborder Studio med tilbygget «Mino» (se forside). Byggearbeidet vil starte i 2019 og tilbygget er planlagt ferdig i 2021.

- HL-senterets to SAMKUL-prosjekter, finansiert av Norges forskningsråd, *Negotiating Jewish Identity and Shifting Boundaries. Definitions, Expressions and Consequences of Antisemitism in Contemporary*

Norway, arrangerte en felles internasjonal oppstarts-konferanse i juni. Begge prosjektenes referanse-grupper og forskere deltok med et bred vifte av faglige innlegg og diskusjoner.

- HL-senteret utviklet og åpnet den temporære utstillingen «Med krigshistorien i veggene. Villa Grande gjennom 100 år». Utstillingen åpnet 15. juni og var basert på senterets bokprosjekt om byggets historie.

- Heldagsseminaret *Krigens fortellinger* tok i desember opp tematikken fra og debatten etter Marte Michelets bok *Hva visste hjemmefronten?* På seminaret bidro sentrale historikere og forfattere. Seminaret hadde 500 deltakere og er sett av over 2500 via strømming og i opptak. Flere medier dekket seminaret, deriblant NRK Dagsrevyen.

- Skoleutviklingsprosjektet Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme) ble ytterligere utvidet i 2018. Til sammen 28 skoler deltok i programmet landet over, og ble veiledet av HL-senteret og prosjektets regionale samarbeidspartnere Raftostiftelsen, Falstadsenteret og Stiftelsen Arkivet. Dembra inngikk også samarbeid med seks lærerutdanningsinstitusjoner for å styrke kompetanse om forebygging av fordommer og gruppefiendtlighet i lærerutdanningen. HL-senteret har fått midler av Nordisk ministerråds program for

Direktør Guri Hjeltnes mottar bevilgningen til nytt tilbygg fra Iselin Nybø, forsknings- og høyere utdanningsminister og Jan Tore Sanner, kunnskap- og integreringsminister, september 2018. Foto: Trond Løkke

Demokrati, Inkludering og Sikkerhet til pilotering av Dembra i øvrige nordiske land (Sverige, Danmark, Island og Finland).

- På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet arrangerte HL-senteret, som sekretariat for Benjaminprisen, en fagkonferanse der 14 av de 16 vinnerkolene og representanter fra regjeringen deltok. Målet var erfaringsutveksling i arbeidet med forebygging av rasisme og diskriminering. I etterkant av konferansen ble det utarbeidet en bok med tekster fra Benjaminprisens vinnerkolene om deres praksis og erfaringer, og en fagartikkel om rasisme. Boken lanseres våren 2019.

- Besøksopplegget som tar i bruk primærkilder fra blant annet senterets arkiver (nyutviklet i 2017) ble testet ut og videreutviklet i 2018. Opplegget ble lagt fram og diskutert på en internasjonal konferanse i regi av European Holocaust Research Infrastructure (EHRI).

- HL-senteret deltok under Arendalsuka med stand på torget og fire arrangementer, to av dem i bystyresalen med flere hundre publikummere. Under senterets arrangement «Hatet etter Utøya – fordommer og fiendebilder i dagens Norge» deltok senterets forskere med foredrag om arbeiderpartihat og konspirasjonsteorier, rasisme og muslimhat i norske nettsamfunn, og nordmenns holdninger til jøder og muslimer. Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner og byrådsleder i Oslo, Raymond Johansen, innledet.

- Våren 2018 bidro HL-senteret til søknaden «Museet og fellesskapets grenser» til Kulturrådet sammen med samarbeidsinstitusjonene i Nasjonalt museumsnettverk for demokrati og menneskerettigheter. Vi fikk tilslag.

Forskningsområder

Folkemord, massive menneskerettighetsbrudd og minoritetsvern

I 2018 var det 70 år siden *folkemordskonvensjonen* ble vedtatt av FN. For å markere anledningen, organiserte HL-senteret en internasjonal konferanse kalt «70 år Folkemordskonvensjonen: Politikken rundt forebygging av masseforbrytelser». William Schabas, professor på Middlesex University i London holdt hovedforedraget på konferansen. Senteret arbeider nå med å samle konferans materialet som skal publiseres som antologi.

Et langtids forskningsprosjekt ved HL-senteret om *FNs folkemordskonvensjons politiske historie* og begrepet «folkemord» ble avsluttet. Av fire bøker som kom ut av dette prosjektet, ble tre publisert i 2018. *A Rhetorical Question: Genocide in the Geopolitical Discourse of the Cold War* og to-binds dokumentamslingen *Documents on the Genocide Convention from the American, British, and Russian Archives*. Prosjektfunn ble dessuten formidlet på en rekke konferanser i Norge, USA, Canada, Nederland og Japan.

Prosjektet «*Forfølgelse av minoriteter/folkemord: Overvåking og forebygging*» ser på massive menneskerettighetsbrudd mot minoriteter, særlig tilfeller der det har vært advart mot folkemord eller forbrytelser mot menneskeheten. Prosjektet berører både etniske og religiøse minoriteter. Et viktig mål er å samle kunnskap om hvordan ulike tiltak og mekanismer virker med tanke på overvåking, varsling og forebygging av massive menneskerettighetsbrudd. En konferanse ble arrangert i september 2018 og ut av den kommer en antologi. I 2018 har prosjektet særlig hatt søkelys på Myanmar, og forfølgelsen av rohingyaminoriteten i landet. Prosjektet bidrar faglig til Minoritetsnettverkets aktiviteter, både i Norge og internasjonalt, og er en del av HL-senterets rammeavtale med Utenriksdepartementet (UD).

Minoritetsnettverket inngår også i rammeavtalen med UD, og handler om minoriteters rettigheter og vilkår internasjonalt. Nettverket organiserte i 2018 to større internasjonale konferanser, en workshop og to nettverksmøter i Oslo, i tillegg til fem internasjonale

workshops i Balkan, Sør-Øst Asia og i Nord-Afrika. Formålet med minoritetsnettverkets aktiviteter i Norge er å sikre kunnskapsgrunnlag og kontakter til den internasjonale delen som involverer våre målgrupper i Irak, Myanmar og andre land som er særskilt involvert i arbeidet. Nettverkets internasjonale aktiviteter er utformet i dialog med lokale partnere.

Internasjonal digital læringsressurs: I desember 2018 ble den første delen av den nye audio-visuelle, åpne online-ressursen «Inclusive citizenship and human rights» lansert på HL-senteret (se www.inclusive-citizenship.no). Den er basert på input fra lokale og internasjonale partnere innenfor Minoritetsnettverket. Denne første delen av læringsressursen omhandler jezidiens situasjon. Verktøyet inkluderer blant annet en 360 virtuell tur til Lalesh, den hellige byen til jezidiene, og til en jezidi-flyktningleir i Irak. Læringsressursen består så langt også av 20 videointervjuer med ledende internasjonale forskere, dokumentarfilmer, bildegallerier, quiz og annet opplæringsmateriell, og lenker til andre relevante eksterne ressurser. Den komplette nettressursen, med flere caser, blir lansert innen utgangen av 2019. Den inngår i UD's rammeavtale.

«*Flukt*»: I denne mindre studien undersøker forskere om flyktninger fra Irak og Syria bosatt i Norge mener sin etniske og/eller religiøse identitet og/eller minoritets-/ flertallsposisjon er en grunn til flukt, og hvordan dette påvirker deres tanker om eventuell tilbakevending. Forskerne gjennomførte de fleste intervjuene i 2018, inkludert med flere kurdere og jezidier fra Irak. Noen hovedfunn fra forskningen om spesielt jezidiene vil bli presentert i en utstilling ved HL-senteret som åpner sommeren 2019, med dokumentarfilmer og videoer om situasjonen for jezidiene. Utstillingen tar opp og utfordrer forestillinger om «den fremmede» generelt, og har hovedfokus på jezidiens situasjon fem år etter massakren på Sinjar-fjellet. Den inngår i UD's rammeavtale.

Antisemittisme

Forskningsprosjektet *Shifting boundaries. Definitions, Expressions and Consequences of Antisemitism in Contemporary Norway* tar sikte på å

etablere ny empirisk, metodologisk og teoretisk innsikt i ulike manifestasjoner og effekter av antijødiske holdninger i Norge i dag. Prosjektet er finansiert av Norges Forskningsråd (NFR).

Phd-prosjektet *Narratives of «the Jew» among Muslims in Norway* gjennomføres i perioden 2015 til 2019. Datagrunnlaget samles inn gjennom kvalitative intervjuer blant muslimer i Norge. I 2018 ble det gjennomført midtveisevaluering ved Universitet i Oslo med professor Olav Hammer (Syddansk Universitet) som opponent.

Phd-prosjektet *Old Hatred in New Media. Antisemitism in Contemporary Norway* gjennomføres i perioden juni 2018 til juni 2021 og undersøker forekomsten av, og ulike former for antisemittisme slik det kommer til uttrykk i 1) «Mainstream» nettdebatt og 2) på nettstedene til ulike politiske og religiøse aktører.

«Den indre fiende» - Konspirasjonsteorier og fiendebildekonstruksjoner

En seniorforsker ved HL-senteret med forskerkollega fra NTNU arbeidet i 2018 med et bokprosjekt for allmennheten. Boken *Hva er konspirasjonsteorier?* utkommer i mai 2019.

Livssynsminoritetens vilkår

Et av HL-senterets mandat er å utøve forskning og formidling knyttet til livssynsminoritetens vilkår. Spesielt for 2018 har vært omfanget av formidling: Det har vært stor etterspørsel fra ulike institusjoner om forskningsbaserte foredrag rundt tematikker som rasisme, antisemittisme, islamofobi og ekstremisme.

Negotiating Jewish Identity – Jewish Life in 21st Century Norway er et NFR-finansiert forskningsprosjekt som vil være et satsningsområde for senteret i tre år framover. Prosjektets overordnede mål er å etablere ny kunnskap om kulturelle og sosiale praksiser og erfaringer blant jøder i samtidens Norge. Fem avgrensede studier søker svar på hvilken rolle jødiske institusjoner og tradisjoner har i dag, hva historiebevissthet knyttet til Holocaust innebærer for en jødisk identitet og hva minoritetsstatus i relasjon til andre livssynsminoriteter innebærer. Prosjektet gjennomførte en internasjonal åpningskonferanse

(våren 2018) og to internseminarer. Et phd-arbeid tilknyttet prosjektet handler om Holocaust som kulturelt og privat minne i jødiske familier.

Fordommer og rasisme er to områder innen HL-senterets minoritetsfelt. To seniorforskere og en stipendiat ved HL-senteret bidro i en rapport om høyreekstremisme utgitt av Politihøgskolen i samarbeid med C-REX (Senter for ekstremismeforskning) i oktober: *Høyreekstremisme i Norge: utviklingstrekk og konspirasjonsteorier*. Ett av bidragene er videreutviklet til en fagartikkel om konspirasjonssnakk på sosiale medier i det ytre høyrelandskapet. Artikkelen viser hvordan livssynsminoriteter inngår i fiendebilder.

Befolkningsundersøkelsen videreutvikles. Rapporten «Befolkningens holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017», har ligget til grunn for videre forskning: Hva forklarer tallene vi fikk? Kontekstuelle forklaringer inngår i arbeidet med en antologi som skal ferdigstilles i 2019.

Jødisk kulturarv (Jewish Cultural Heritage):

HL-senteret arbeidet med en videreføring av samarbeidet med Museum of the History of Polish Jews (POLIN) i Warszawa inn i en ny periode. Øvrige norske samarbeidspartnere er Jødisk museum i Oslo, Falstadsenteret og Det Europeiske Wergelandsenteret.

Holocaust og okkupasjonstid

Økonomisk likvidasjon. HL-senterets pågående forskningsprosjekt om den økonomiske likvidasjonen av jødene formuer skal utgis som bok for det interesserte allmenntilfellet. Prosjektet undersøker økonomiske aspekter av Holocaust i Norge. Lov om inndragning av formue som tilhører jøder trådte i kraft samtidig som massearrestasjonene av jøder startet i oktober 1942. Boka skal fortelle historien om de inndratte formuene fra forberedelsene og gjennomføringen under okkupasjonen, gjennom det første erstatningsoppgjøret like etter andre verdenskrig og fram til restitusjonsoppgjøret på 1990-tallet.

Forskningsarbeid knyttet til HL-senterets prosjekt *Demokratiets institusjoner i møte med en nazistisk*

okkupasjonsmakt (DIMNO) fortsatte i 2018. Boka *Kampen om skolen* ble publisert i november og utgjør et godt oversiktsverk om forsøket på å nazifisere norsk skole. Hvorfor klarte lærerne å etablere sin formidable motstand? Hvilke egenskaper ved okkupasjonsregimet gjorde det mulig? Hva ville egentlig nazistene med den norske skolen? Og hvordan ser kampen ut når en sammenligner med det landet som lignet mest på Norge under krigen – Nederland?

Videre fortsatte doktorgradsprosjektet *In the Shadow of the SS – Three Norwegian Police Districts 1940–1945*. Prosjektet sikter, gjennom en analyse av tre norske politikamre, å finne svar på flere uavklarte spørsmål om den norske politietatsens rolle under krigen. Her stilles blant annet spørsmål om i hvilken grad det norske førkrigspolitiet lot seg omforme til en lydige eller sågar ivrig håndhever av nazistisk politikk. Hvor langt var den gjennomsnittlige norske politimann villig til å gå? Hvor stor vilje til aktiv motstand mot okkupanten og NS-styret var det på de enkelte politikamrene? Arbeidet vil avsluttes i 2019 med doktorgradsavhandling og en bokpublikasjon for allmennheten i 2020.

HL-senteret har i flere år deltatt i det internasjonale forsknings- og kildeprosjektet «Societies under German Occupation – Experiences and Everyday Life in World War II», ledet av Herder Institute for Historical Research og Wuppertal-universitetet i Tyskland. HL-senteret har arbeidet sammen med ledende akademiske institusjoner og forskere fra 15 europeiske land, for å studere hverdagens utfordringer i befolkningen i hele det Nazi-okkuperte Europa under 2. verdenskrig. I 2018 utkom den første boken fra prosjektet, *Coping with Hunger and Shortage under German Occupation in World War II*, med et større bidrag om Norge.

Undervisningen

Kjernevirksomheten til avdelingen er besøk fra elever og studenter. Samlet antall som deltok i undervisnings-avdelingens ulike formidlingstilbud var i fjor 7625 elever fra ungdomsskoler og videregående skoler, en økning med rundt 250

elever sammenliknet med 2017. Besøkende fra voksenopplæring og folkehøgskoler lå på 245 personer.

Avdelingen tar også imot studenter fra universitets- og høgskolesektoren, og har et fast samarbeid med ulike utdanningsinstitusjoner, blant annet Høgskolen i Innlandet, Det teologiske menighetsfakultetet, Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo og Politihøgskolen. Undervisningsavdelingen samarbeider med senterets forskningsavdeling og Dembra (se beskrivelse under) i utvikling og gjennomføring av undervisningstilbud til studenter. I 2018 besøkte i alt 604 studenter senteret.

I tillegg til elever, studenter og voksenopplæring har også andre grupper (konfirmanter, pensjonister, museer og andre fagmiljøer m.m.) deltatt i avdelingens undervisningstilbud. Antall besøkende fra andre grupper lå på 555. Totalt mottok undervisningsavdelingen over 9100 besøkende i fjor.

Lærerkurs

I 2018 ble det arrangert tre lærerkurs (se mer under «Arrangementer») med i alt 113 deltakere som bestod av lærere fra ungdomsskolen og videregående skole, museumspedagoger og andre innen historiefremføring og menneskerettighetsundervisning. Alle kursene var fullbooket.

Holocaustdagen

Minnemarkeringen på Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar falt på en lørdag. Undervisningsavdelingen valgte derfor å utvikle et digitalt undervisningsopplegg med oppgaver og lærerveiledning til bruk i klasserommet. Opplegget ble utviklet i samarbeid med Jødisk Museum i Oslo (JMO) og gjort tilgjengelig på HL-senteret og JMOs nettsider.

Tidsvitneformidling

I forbindelse med markeringen 26. november – det var i fjor 76 år siden deportasjonen av norske jøder med skipet «Donau» – gjennomførte HL-senteret et undervisningsopplegg for skoleelever med Holocaust-overlevende Inge Auerbacher. Elever fra Kjellervolla ungdomsskole, Fyrstikkalleen skole og Bjertnes videregående skole møtte Inge Auerbacher

til samtale for å høre om hennes liv som jødisk barn i Tyskland, deportasjonen til og oppholdet i konsentrasjonsleiren Terezin, samt livet i USA etter krigen.

Benjaminprisen

Undervisningsavdelingen er sekretariat for Benjaminprisen på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Departementet tok i fjor initiativ til en konferanse med alle tidligere vinnereskoler til erfaringsutveksling. 14 av 16 tidligere vinnereskoler deltok med ledelse, lærere og elever i regjeringens representasjonsbolig i Parkveien. HL-senteret tok ansvar for å koordinere denne fagkonferansen og var i etterkant prosjektleder for et publikasjonsprosjekt tilknyttet Benjaminprisen. Boken inneholder tekster fra vinnereskolene om deres praksis og erfaringer med arbeidet mot rasisme og diskriminering samt en fagartikkel om rasisme, et intervju med Marit Hermansen og et kapittel med undervisningsforslag til bruk i klasserommet og kompetanseheving blant skolens personale forøvrig.

Undervisningsmaterieill

Høsten 2018 lanserte undervisningsavdelingen en fagblogg for lærere på HL-senterets nettsider. Gjennom bloggen ønsker HL-senterets formidlere å dele erfaringer fra undervisning, samt diskutere undervisningsopplegg og tilnærminger til undervisning om Holocaust, andre folkemord, minoriteters vilkår og fordommer, rasisme og antisemittisme. Nettressursen Folkemord.no ble videreutviklet blant annet med undervisningopplegg til bruk i klasserommet.

Dembra

Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, Dembra, er blitt en viktig del av norske myndigheters satsing på skolens arbeid mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger. I 2018 fikk satsingen også oppmerksomhet i FN, Europarådet og OSCE/ODIHR.

HL-senteret leder tilbudet rettet mot norske skoler (*Dembra skole*) med Raftostiftelsen, Falstadsenteret og Stiftelsen Arkivet som regionale samarbeidspartnere.

Til sammen har sentrene veiledet over 50 skoler. HL-senteret leder også utvikling av læringsressurser for lærerutdanningen (*Dembra LU*) og startet høsten 2018 opp pilotering av Dembra i øvrige nordiske land (*Nordisk Dembra*).

Dembra skole: Skoler som deltar i Dembra får veiledning og kurs i aktuelle temaer knyttet til forebygging av gruppefiendtlighet. Konsept og arbeidsform svarer godt til verdiene og prinsippene i fagfornyelsen som skal resultere i nye læreplaner fra 2020. Dette har gitt ekstra motivasjon for mange skoler til deltakelse i Dembra. 12 skoler avsluttet gjennomføringen av Dembra i 2018, hvorav HL-senteret hadde ansvaret for fem. 16 skoler startet opp Dembra, hvorav HL-senteret har ansvar for seks.

Dembra LU: HL-senteret har inngått samarbeid med de seks lærerutdanningsinstitusjonene NTNU, Universitetet i Agder, OsloMet, MF, Universitetet i Oslo og Høgskolen i Vest for å styrke kompetanse om forebygging av fordommer og gruppefiendtlighet i lærerutdanningen. Partnerinstitusjonene skal utvikle, gjennomføre og dokumentere undervisning høstsemesteret 2018 og vårsemesteret 2019.

Nordisk Dembra: HL-senteret har fått midler av Nordisk ministerråds program for Demokrati, Inkludering og Sikkerhet til pilotering av Dembra i øvrige nordiske land (Sverige, Danmark, Island og Finland). Prosjektet hadde oppstart i 2018 med oversettelse av nettsiden dembra.no til nordiske språk og engelsk, samt etablering av samarbeid med en partnerinstitusjon i hvert land.

Utstillingene

Fire midlertidige utstillinger ble åpnet på HL-senteret i 2018.

Ruth Maier

Først ut var vandreutstillingen «Ruth Maiers korte liv», produsert av Dokumentationsarchiv des Österreichischen Widerstandes (DÖW) i tett samarbeid med HL-senteret. Utstillingen fulgte, på

kronologisk vis, livsløpet til Ruth Maier. Gjennom tekst og fotografi i storformat ble publikum kjent med unge Ruth som flyktet til Norge i 1939, og ble drept i konsentrasjonsleiren Auschwitz tre år senere. Utstillingen åpnet i musikkrommet i mars. Åpningen var en del av HL-senterets 80-årsmarkering av «Anschluss», Østerrikes innlemmelse i det nazistiske Tyskland. Utstillingen stod fram til oktober 2018.

Mino

Den 26. april presenterte HL-senteret sine planer for tilbygget «Mino» (tegnet av Transborder Studio) som en utstilling i Hagestuen. Utstillingen inviterer publikum til å spille inn sine tanker om hva HL-senteret skal bruke sitt nye utstillingsrom til. I utstillingen spørres publikum om hva de lurer på, hva de ønsker at vi skal ta opp og hva de ønsker å oppleve i framtidens HL-senter. Dette er noe av det publikum har svart:

Hvordan det er å bli utsatt for rasisme, rasisme i hverdagen! Me too! FNs posisjon i dagens samfunn! Det er ikke bare elendig å være minoritet, glade historier! Ukraina! Kunst! Likestilling! Tilrettelegg for funksjonshemmede!

Villa Grande

Den 16. juni åpnet den midlertidige utstillingen «Med krigshistorie i veggene: Villa Grande gjennom 100 år» i storsalen. Utstillingen ble produsert av HL-senteret og bygget på boken «Quislings ran Historien om Villa Grande» av Bodil Stenseth. Utstillingen følger Villa Grande gjennom fem epoker: første verdenskrig og jobbetid, okkupasjonsårene, frigjøringen, Villa Grande som Bygdøy Sykehjem i etterkrigstiden, Villa Grande som Statens senter for utdanning av helsepersonell, og til slutt tiden som Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter.

Novemberpogromene

Den 9. november åpnet utstillingen «Novemberpogromene: Vitnesbyrd fra krystallnatten» i Musikkrommet. Utstillingen kombinerer plakater utlånt fra Wiener Library i London med stemningsfull lyssetting og sitater fra øyevitner i storformat. Utstillingen tas ned våren 2019.

Senterets bibliotek og dokumentasjonsavdeling

Dokumentasjonsavdelingens hovedoppgave er å være en intern kunnskapsbank som gir kvalitetssikret informasjon til senterets ansatte og eksterne brukere. Avdelingen har primært ansvar for drift av senterets bibliotek, arkivdepot og gjenstandssamling.

Medier

En tilvekst på ca. 100 titler er notert. Tilveksten er noe mindre enn i foregående år. Utlånstallene har imidlertid vært spesielt høye: Det ble lånt ut 450 eksemplarer fra bibliotekets samling til egne brukere og til andre bibliotek. Fjernlånstallene hadde spesielt stor vekst. De høye utlånstallene kan tolkes som at boksamlingen dekker senterets emner godt og at den omfatter en god del unike titler.

Arkivsamlingen

I løpet av året har avdelingen registrert tre nye arkiver i arkivtjenesten Asta. Informasjonen om arkivene er videre publisert i den nasjonale arkivdatabasen på Arkivportalen.no. Senteret har mottatt en liten dokument-samling, mens to andre arkiver har blitt utvidet. Blant annet er det hentet en samling dokumenter fra Australia som supplerer det allerede eksisterende arkivet etter Thomas Mautner.

Det er mottatt to nye gjenstander. Selv om antallet er begrenset, er gjenstandene av stor verdi for vår samling. Vi har fått konserveringshjelp fra Norsk Teknisk Museum.

HL-senteret har samarbeidet med Museum Auschwitz-Birkenau om anskaffelse av dokumenter til deres kommende nye, permanente utstilling. I 2018 koordinerte HL-senteret også leveranser fra andre norske arkiver.

Opplysninger til offentligheten

HL-senteret besvarer daglig forskjellige henvendelser som kommer via HL-senterets ulike e-postadresser, personlig frammøte, telefon og sosiale medier. Henvendelsene varierer fra korte faktaspørsmål til lengre samtaler som spenner fra faglige diskusjoner og utdypende opplysninger til spørsmålstillernes

private anliggender. Denne tjenesten er verdsatt blant journalister, forfattere, lærere og hos allmennheten generelt.

Arkivet etter Robert Savosnick

Bevarings- og formidlingsprosjektet er basert på arkivet etter Robert Savosnick som ble publisert på nett med én ny artikkel hver måned. Serien ble avsluttet høsten 2018.

Utstillingen om Ruth Maier

På tampen av 2018 ble utstillingen om Ruth Maier, som var laget i 2017 i samarbeid med Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes (DÖW) i Wien, invitert til FN-bygningen i New York. I den forbindelse ble utstillingen revidert og utvidet. Dokumentasjonsavdelingen bidro med nytt billedmateriale og koordinerte arbeidet med tekster og oversettelser. Utstillingen åpnet i januar 2019.

Arrangementer overfor allmennheten

HL-senteret arrangerer over 60 foredrag, konferanser, utstillinger, seminarer, kurs, konserter og boklanseringer hvert år. Her får du en smakebit fra fjorårets mangfoldige aktiviteter:

- *Den nasjonale minnemarkeringen av Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar* fant sted ved Minnesmerket for deporterte norske jøder på Akershuskaia. Regjeringen ved statsråd Jan Tore Sanner holdt tale, og representanter for offergrupper holdt appeller.

- *Benjaminprisen 2017* ble tildelt Høyland ungdomsskole i Sandnes, og delt ut 30. januar 2018. HL-senteret er sekretariat for prisen på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. HL-senteret tok også ansvaret for en erfaringskonferanse som i mars samlet vinnerkolene hittil. Etter konferansen produserte senteret et erfaringshefte, en bok, om prisen basert på vinnerkolene og innsiktsartikler fra fagfolk.

- I mars holdt senteret et *lærerkurs* basert på Dembra-kunnskap: Hvordan kan skolen jobbe

mot rasisme og hva kan lærerne gjøre gjennom undervisning?

- I april ble *lærerkurset* «Det må aldri skje igjen – og igjen og igjen» avholdt. Kurset diskuterte: Økt fokus på Holocaust og andre folkemord gjennom forskning og undervisning har ikke hindret folkemord i nyere tid. Hva er årsaken til dette?

- Fredag 16. juni åpnet den midlertidige *utstillingen* «Med krigshistorie i veggene: Villa Grande gjennom 100 år» i Storsalen. Utstillingen ble produsert av HL-senteret og bygger på boken «Quislings ran Historien om Villa Grande» av Bodil Stenseth.

- I anledning *70-årsmarkeringene av FNs folkemordskonvensjon og FNs menneskerettighetserklærings* rettet HL-senteret søkelyset mot kunnskap og dokumentasjon som forutsetning for å sikre rettferd og rettsvern for jezidier og andre minoriteter. I juni ble en internasjonal konferanse om menneskerettigheter og inkluderende medborgerskap arrangert. I september foregikk en internasjonal todagerskonferanse om forebygging av massive menneskerettighetsbrudd. I desember deltok senteret under Oslo Peace Days og arrangerte selv et internasjonalt ekspertseminar med spesielt fokus på jezidiens situasjon.

- I slutten av juni kickstartet HL-senteret de to nye Forskningsråds-finansierte prosjektene med seminaret *Antisemitism and Jewish Life in the 21st Century*.

- *Lærerkurs* ble avholdt også i oktober. «Mellom moralisering og refleksjon», om utfordringer, erfaringer og potensial for undervisning om Holocaust.

- *Boklansering* i november. Nicola Karchers bok *Kampen om skolen* ble lansert, som er et resultat av DIMNO-prosjektet (se over). Kampen om skolen i det okkuperte Norge ble oppfattet som en kamp om hele nasjonens framtid. Skolen ble en av de mest sentrale kamparenaer for Nasjonal Samling for å gjennomføre et raserent, norsk folkefelleskap.

- **80-årsmarkering.** Enkelte datoer i europeisk historie må ikke bli glemt. Den 9. november 1938, da pogromene mot jødene i Tyskland, Østerrike og det tyskokkuperte Tsjekkoslovakia ble gjennomført i statlig regi, er en slik dag. Dagen ble markert ved foredrag og lansering av et hefte av Einhart Lorentz samt vandretstillingen «November-pogromene 1938: Vitnesbyrd fra kristallnacht», utlånt av Wiener Library.

- **Søndagsforedragene** startet opp tidlig i februar og varte fram til jul. Det ble avviklet over 20 foredrag og boklanseringer innenfor en rekke temaer relevante for HL-senterets mandatområder. De fleste foredragene ble strømmet på Facebook og senterets hjemmeside.

- **HL-senterets Venneforening** var ansvarlig for fem arrangementer.

- Foredragsserien «**Krig, okkupasjon og historisk arv**» er et unikt samarbeid mellom HL-senteret og Universitetet i Oslo som har pågått siden 2015. I fjor fant det sted åtte lørdagsforedrag i Universitetets Gamle festsal og ett i Universitetets Aula mellom mars og desember, med som vanlig svært godt oppmøte.

- Seminaret **Krigens fortellinger** ble arrangert på tampen av året som følge av den engasjerte debatten etter Marte Michelets bok om hva hjemmefronten visste. Arrangementet ble en del av serien «**Krig, okkupasjon og historisk arv**», men måtte flyttes fra Gamle festsal til Samfunnssalen på grunn av den store interessen. 500 mennesker deltok på seminaret og 150 fulgte strømmingen. 2500 har sett opptaket på YouTube. Flere medier lagde saker derifra, deriblant NRK Dagsrevyen.

Seminaret «Krigens fortellinger» trakk 500 mennesker til Samfunnssalen 20. desember. Dette markerte årsavslutningen på seminarrekken «Krig, okkupasjon og historisk arv» som HL-senteret arrangerer sammen med Universitetet i Oslo. Foto: Monica Bjermeland

Økonomi

Styret finner at årsregnskapet gir et korrekt bilde av stiftelsens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. I samsvar med regnskapslovens §3-3a bekreftes det at forutsetningen om fortsatt drift er til stede og at denne forutsetningen er lagt til grunn ved utarbeidelse av regnskapet.

Styret kjenner ikke til noen forhold av viktighet for å bedømme selskapet stilling og resultat som ikke framgår av regnskapet og balansen med noter. Det er heller ikke etter regnskapsårets utgang inntrådt forhold som etter styrets syn har betydning ved bedømmelse av regnskapet.

Samlet inntekt i 2018 var 52,6 mill. Stiftelsen mottok 33,8 mill. i statlig driftsstøtte. I tillegg ble det inntektsført 15,9 mill. i oppdrag og tilskudd til forskning og formidling. Øvrige inntekter beløp seg til 2,9 mill. Stiftelsen mottok bidrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Utenriksdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Justisdepartementet, Norges forskningsråd, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsetaten i Oslo kommune og Barne- ungdoms- og familiedirektorat. Driftskostnadene utgjorde 55,6 mill. De største postene er knyttet til husleie til Statsbygg, drift av den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande, samt lønn og sosiale kostnader ved

senteret. Underskuddet på driften ble 3,0 mill. Stiftelsen hadde i 2018 en negativ avkastning på kapitalen på -1,6 mill. Årsresultatet ble et underskudd på -4,6 mill., som disponeres ved overføring til annen formålskapital.

Stiftelsens samlede formålskapital var ved utgangen av året 63,1 mill., hvorav grunnkapitalen utgjorde 40 mill. og tilleggskapital 16,6 mill. Den frie formålskapitalen utgjorde 6,5 mill. Stiftelsens midler ble forvaltet av UNIFOR (Forvaltningsstiftelsen for fond og legater), fordelt med 60 prosent i rentebærende papirer og 40 prosent i aksjefond.

I 2018 hadde stiftelsen et resultat på kr. -4 653 006 som foreslåes disponert slik:

Disponering	Beløp
Overført fra annen formålskapital	4 653 006

Personalforhold, likestilling, mangfold og miljø

Stiftelsen har som mål å være en inkluderende arbeidsplass, og har innarbeidet en personalpolitikk som tilstreber mangfold og likestilling.

Stiftelsen har en lønnspolitikk som likestiller kvinner og menn. Stiftelsens styre besto av seks kvinner og tre menn. Ved utgangen av året var 24 kvinner og 17 menn ansatt ved senteret, hvorav 25 i faste og 16 i midlertidige stillinger.

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2018 var 28,3. Målt i forhold til antall årsverk var sykefraværet 7,5 prosent for året som helhet, herav 2,4 prosent korttidsfravær

og 5,1 prosent lengre fravær. Styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som godt.

Senterets kontorlokaler holder god standard. Bygningen er gjennomgått med tanke på universell utforming og utbedringer gjennomføres gradvis, blant annet i samarbeid med Statsbygg. Virksomheten er ikke av en slik art at den medfører forurensning eller utslipp som kan være til skade for det ytre miljø.

Oslo, 5. mars 2019

Bente Sandvig
Styreleder

Harald Korn
Nestleder

Rita Abrahamsen
Styremedlem

Cora Alexa Døving
Styremedlem

Inger Furseth
Styremedlem

Wenche Elizabeth Arntzen
Styremedlem

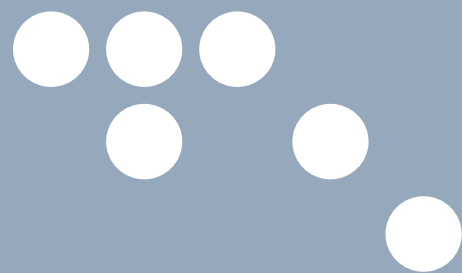
Olav Njølstad
Styremedlem

Chava Savosnick
Styremedlem

Arne Johan Vetlesen
Styremedlem

Guri Hjeltnes
Direktør

Årsregnskap og balanse

Resultatregnskap

Alle tall i norske kroner

DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	NOTE	2018	2017
Salgsinntekt		695 109	766 640
Annen driftsinntekt	2	51 933 472	47 574 367
Sum driftsinntekter		52 628 581	48 341 006
Varekostnad		175 708	212 200
Lønnskostnad	4, 5	24 517 553	23 436 636
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	8	209 297	265 558
Annen driftskostnad	4, 6	30 753 428	26 852 757
Sum driftskostnader		55 655 986	50 767 151
Driftsresultat		-3 027 405	-2 426 145
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt		128 990	1 235 672
Annen finansinntekt		1 539	4 962 104
Verdireduksjon markedsbaserte omløpsmidler	9	1 753 858	405 819
Annen rentekostnad		575	1 703
Annen finanskostnad		1 697	24 186
Resultat av finansposter		-1 625 601	5 766 067
Ordinært resultat før skattekostnad		-4 653 006	3 339 922
Ordinært resultat		-4 653 006	3 339 922
EKSTRAORDIÆRE INNEKTER OG KOSTNADER			
Årsresultat	7	-4 653 006	3 339 922
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		0	3 339 922
Overført fra annen egenkapital		4 653 006	0
Sum overføringer		-4 653 006	3 339 922

Balanse

EIENDELER	NOTE	2018	2017
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr		358 980	402 802
Sum varige driftsmidler	8	358 980	402 802
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler		10 000	10 000
Sum finansielle anleggsmidler		10 000	10 000
Sum anleggsmidler		368 980	412 802
OMLØPSMIDLER			
Lager av varer og annen beholdning		200 000	250 000
Fordringer			
Kundefordringer		1 375 280	440 911
Andre kortsiktige fordringer		5 860 939	4 778 676
Sum fordringer		7 236 219	5 219 587
Investeringer			
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	9	83 454 199	70 191 644
Sum investeringer		83 454 199	70 191 644
Bankinnskudd, kontanter o.l.	3, 11	5 111 315	21 025 117
Sum omløpsmidler		96 001 733	96 686 348
Sum eiendeler		96 370 713	97 099 150

Balanse

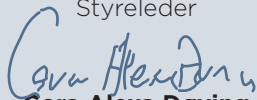
FORMÅLSKAPITAL OG GJELD	NOTE	2018	2017
FORMÅLSKAPITAL			
Bundet formålskapital			
Grunnkapital		40 000 000	40 000 000
Tilleggskapital		16 600 000	14 700 000
Sum innskutt formålskapital		56 600 000	54 700 000
Annen formålskapital			
Annen formålskapital		3 318 369	7 446 374
Fond for prosjekter		3 205 000	5 630 000
Sum annen formålskapital		6 523 369	13 076 374
Sum formålskapital	7	63 123 369	67 776 374
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		7 295 002	5 892 451
Skyldig offentlige avgifter		1 402 932	1 262 761
Annen kortsiktig gjeld	10	24 549 410	22 167 563
Sum kortsiktig gjeld		33 247 344	29 322 775
Sum gjeld		33 247 344	29 322 775
Sum egenkapital og gjeld		96 370 713	97 099 150

Oslo, 5. mars 2019

Bente Sandvig

Styreleder

Cora Alexa Døving

Styremedlem

Olav Njølstad

Styremedlem

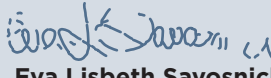
Harald Korn

Nestleder

Inger Furseth

Styremedlem

Eva Lisbeth Savosnick

Styremedlem

Guri Hjeltnes

Direktør

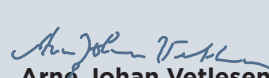
Rita Abrahamsen

Styremedlem

Wenche Elizabeth Arntzen

Styremedlem

Arne Johan Vetlesen

Styremedlem

Noter

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

Stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter er en alminnelig stiftelse regulert av Stiftelsesloven og stiftelsens vedtekter. Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Driftsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Tjenester inntektsføres etter hvert som de leveres.

Offentlig tilskudd

Tilskudd bruttoføres og periodiseres i tråd med gjennomføringen av stiftelsens delmål. Det kan knytte seg tilbakebetalingsforpliktelser til tilskudd.

Skatt

Virksomheten har ikke erverv som formål og har begrenset skatteplikt i henhold til sktl. § 2-32.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Fordringer

Fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelse balanseføres ikke, jf. NRS 6 pkt.23.

Noter

NOTE 2 - DRIFTSINNETEKTER

Annen driftsinntekt	Formål	2018	2017
Offentlig bevilgning driftsstøtte	Driftsstøtte	33 858 000	32 968 000
Norges Forskningsråd	Forskning	2 647 000	417 874
Utenriksdepartementet	Forskning	4 652 950	2 797 028
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskning	0	250 000
Utdanningsdirektoratet	Formidling	8 662 629	4 784 181
Barne- og likestillingsdepartementet	Forskning	0	1 186 540
Justisdepartementet	Forskning	0	500 000
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	Forskning	0	500 000
Tilskudd og andre inntekter		2 112 893	4 170 744
Sum annen driftsinntekt		51 933 472	47 574 367

NOTE 3 - BANKINNSKUDD OG BUNDNE MIDLER

	2018	2017
Bankinnskudd og kontanter	3 922 953	19 949 109
Skattetrekkskonto	880 033	793 579
Venneforeningens bankkonto	308 329	279 428
Sum bankinnskudd og likvide midler	5 111 315	21 022 116

NOTE 4 - LØNNSKOSTNADER OG YTELSE, GODTGJØRELSE TIL DAGLIG LEDER, STYRET OG REVISOR

Lønnskostnader	2018	2017
Lønninger	17 989 927	17 448 593
Arbeidsgiveravgift	2 806 926	2 743 890
Pensjonskostnader	2 435 111	2 344 123
Andre ytelser	1 285 588	900 031
Sum	24 517 553	23 436 636

Stiftelsen hadde gjennomsnittlig 28,3 årsverk i regnskapsåret.

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	1 295 474	240 000
Pensjonskostnader	190 288	0
Annen godtgjørelse	9 568	0
Sum	1 495 330	240 000

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2018 utgjør kr 123 000.

I tillegg kommer honorar for andre tjenester med kr 10 000.

Det er ikke ytt lån eller sikkerhetsstillelse til fordel for daglig leder eller styremedlemmer.

Ingen ansatte har avtale om sluttvederlag, bonus eller liknende.

Noter

NOTE 5 - PENSJON

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter har har ytelsesbasert ordning for sine ansatte i Statens Pensjonskasse (SPK). Ordningen tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP). Alle stiftelsens ansatte er medlemmer av SPK. Årets pensjonskostnad er lik årets innbetalte premie, som for 2018 utgjør NOK 2 426 771. Stiftelsen er kategorisert i en ytelsesbasert flerforetaksordning uten tilordning av fiktivfond og hvor foretakene har felles premiesats. Ordningen regnskapsføres i.h.t. NRS 6 pkt. 23 som en innskuddsbasert pensjonsplan, fordi det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon til å kunne regnskapsføre den som en ytelsesordning. Stiftelsens eventuelle pensjonsforpliktelser er derfor ikke innregnet i balansen. Stiftelsen innbetaler premie til en AFP-ordning i SPK. Slik AFP-ordning ansees også som en flerforetaksordning, men er regnskapsført som en innskuddsordning.

NOTE 6 - PENSJON

HL-senteret leier den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande av Statsbygg iht. leiekontrakt av 02.08.2004. Leien justeres årlig med 80% av økningen i Statistisk Sentralbyrås totale konsumprisindeks. Vederlag for indre vedlikehold justeres med 100% av konsumprisindeksen.

Leieforholdet løper fra 15.12.2004 til 31.12.2024. Fremleie, overdragelse eller selskapsmessige endringer krever utleiers skriftlige forhåndssamtykke. Leiekontrakten gjør unntak fra en rekke av bestemmelsene i Husleieloven.

Spesifikasjon av kostnader for driften av eiendommen Villa Grande	2018	2017
Husleie	12 238 287	12 064 148
Elektrisk strøm (lys og oppvarming)	412 730	336 808
Renhold, renovasjon og annen kostnad lokaler	119 905	110 452
Alarm og vakthold	203 127	176 138
Reparasjon og vedlikehold bygninger	0	7 360
Innvendig vedlikehold	158 396	156 604
Brukeravhengige driftskostnader (serviceavtaler, grøntanlegg mv)	1 297 471	1 293 178
Sum husleie og kostnader til drift av eiendommen Villa Grande	14 429 915	14 144 688

Noter

NOTE 7 - FORMÅLSKAPITAL

Fra stiftelsens vedtekter §5: «Stiftelsen har ved opprettelse av en grunnkapital på 40 mill. kroner. Stiftelsens kapital består av grunnkapitalen og eventuell tilleggskapital. Grunnkapitalens realverdi skal søkes opprettholdt». Grunnkapitalens realverdi er opprettholdt gjennom oppjustering tilsvarende den årlige endring i konsumprisindeksen. Denne oppjusteringen tillegges grunnkapitalen som tilleggskapital.

	Grunnkapital	Tilleggs- kapital	Annen formålskapital	Fond for prosjekter	Sum formålskapital
Pr. 31.12.2017	40 000 000	14 700 000	7 446 374	5 630 000	67 776 374
Pr 01.01.2018	40 000 000	14 700 000	7 446 374	5 630 000	67 776 374
Årets resultat			-4 653 006		-4 653 006
Avsetning tilleggskapital		1 900 000	-1 900 000		0
Bruk av fond for prosjekter			2 425 000	-2 425 000	0
Pr 31.12.2018	40 000 000	16 600 000	3 318 369	3 205 000	63 123 369

NOTE 8 - ANLEGGSMIDLER

	Inventar utstyr	Innredn. kafé	Utstyr kafé	Utstyr Utstilling	Datautstyr	Flygel	Sum
Ansk.kost pr. 01.01.18	375 277	259 570	739 570	484 008	625 919	240 514	2 724 858
+ Tilg. kjøpte anleggsm.	165 473				165 473		
= Ansk.kost 31.12.18	540 751	259 570	739 570	484 008	625 919	240 514	2 890 331
Akk. avskrivninger 31.12.18	312 902	259 570	690 148	484 008	580 527	204 196	2 531 351
= Bokført verdi 31.12.18	227 848	0	49 422	0	45 392	36 318	358 980
Årets ord. avskrivninger	65 052		34 327		95 860	14 059	209 297
Økonomisk levetid	5 år	5 år	0-5 år	4 år	3 år	10 år	

Noter

NOTE 9 - MARKEDSBASERTE VERDIPAPIRER

Omløpsmidler	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Periodens verdiendring
Nordea Kort Obligasjon I	3 093 480	3 054 824	13 650
Nordea Kort Obligasjon II	18 701 234	18 543 978	137 334
Sum	21 794 714	21 598 802	150 984
Unifor:			
KLP AKSJEGLOBAL INDEKS I	11 045 986	11 025 052	-391 653
KLP OBLIGASJON GLOBAL I	20 776 579	18 600 798	-423 896
SPP Emerging Markets Plus - class A	2 487 119	2 296 274	-276 094
Storebrand Global ESG Plus A	10 901 968	10 813 925	-461 503
Storebrand Global Kreditt IG B	22 503 403	18 975 781	-296 917
Alternative investeringer Unifor	375 164	143 567	-54 779
Sum Unifor fondsplasseringer	68 090 218	61 855 397	-1 904 842
Sum fondsplasseringer	89 884 932	83 454 200	-1 753 858

NOTE 10 - ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Annen kortsiktig gjeld	2018	2017
Påløpt feriepenger	1 926 527	1 921 631
Skyldig lønn	11 640	0
Påløpt arbeidsgiveravgift av feriepenger	271 640	270 950
Annen påløpt kostnad	2 255 524	479 699
Venneforeningen	308 193	279 291
Periodisering av tilskudd	19 775 885	19 215 992
Sum annen kortsiktig gjeld	24 549 410	22 167 563

NOTE 11 - VENNEFORENINGEN

Gjelden tilsvarende innestående på bankkonto som tilhører HL-senterets Venneforening, se note 2 og 10. Beløpet balanseføres hos HL-senteret i påvente av at Venneforeningen registrerer seg i Foretaksregisteret og føre eget regnskap for sin virksomhet.

Revisors beretning

Til generalforsamlingen i HL-senteret

UAVHENGIG REVISORS BERETNING FOR 2018

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert HL-senterets årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av tilleggsinformasjon i styrets beretning, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av tap er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

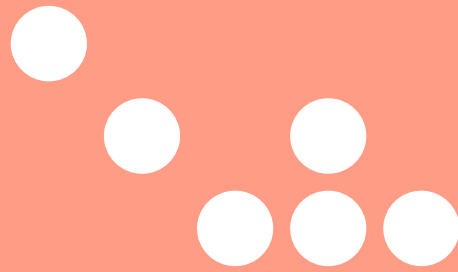
Konklusjon om utdeling og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, den 5. mars 2019

Lundes Revisjonskontor I DA

Bente Hole
Registrert revisor

Utvalgte publikasjoner

Bokutgivelser

- Karcher, Nicola: *Kampen om skolen*, Dreyer, Oslo, 2018.
- Weiss-Wendt, Anton. *A Rhetorical Crime: Genocide in the Geopolitical Discourse of the Cold War*, Rutgers University Press, 2018.
- Weiss-Wendt, Anton. *Documents on the Genocide Convention from the American, British, and Russian Archives*, to volum, Bloomsbury Publishers, London, 2018

Fagartikler

- *Attitudes Towards Jews and Muslims in Norway 2017*, Oslo, HL-senteret 2017, Hoffman, C. og V. Moe, (red.).
- «Holdninger til jøder og muslimer i Norge», artikkel i *Hatikva*, mars 2018, Irene Levin og Vibeke Moe.
- «Det som splitter og det som (for)binder – jøders og muslimer holdninger til hverandre», Døving og Lenz i *Hatikva*.
- «Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyre-landskapet I Norge» (Døving & Emberland), i Bjørge, T (red.): *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*, rapport PHS Forskning 2018:4.
- «Supplies under pressure. Survival in a fully rationed society: Experiences, cases and innovation in rural and urban regions in occupied Norway» i

Coping with Hunger and Shortage under German Occupation in World War II, Tönsmeier, T., Haslinger, P., Laba, A, eds., Palgrave Macmillan, Guri Hjeltnes.

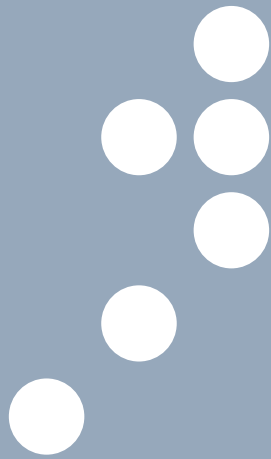
- «Stutthof-eksperimentet. Norske politifanger i SS' omskoleringsleir» levert *Norsk Historisk Tidsskrift*. Terje Emberland.
- «Sámi álbmotbeaivi – «samefolkets dag» eller «samenes nasjonaldag?»», i FLEKS, *Samer som urfolk i skole og samfunn*, Vol 5 No. 1/2018 (Oslo). Lars Lien.
- «Islamophobia in Norway» in Bayrakli, E. and Hafez F. (eds): *European Islamophobia Report 2017*, Istanbul, Washington: Seta, Cora Alexa Døving.
- «Folkefelleskapets fiender – fascismens arv?» i *Kirke og Kultur* 4/2018 Universitetsforlaget, Cora Alexa Døving.
- Thematic introduction and contribution to qualitative analysis, in Hoffmann, C. & Moe, V. (eds): *Attitudes towards Jews and Muslims in Norway 2017. Population survey and Minority study*. Oslo: Center for Studies of the Holocaust and Religious Minorities.
- «På flukt fra nazismen - de jødiske flyktingene og Norge», i *Fortid* 2/2018, Jan Alexander S. Brustad.
- «Kåpe frå Haugsdal til Holocaust-senteret i *Fjon frå fjell til fjord: gammalt og nytt frå Masfjorden*, Sandnes, 2018, Ewa Mork.
- «Polen og Holocaust - polsk antisemittisme», bokomtale i *Nordisk Østforum* nr. 32 2018, Vibeke Moe.

Kronikker og andre tekstbidrag

- «Kan folkemord forhindres?», kronikk, Aftenposten, Ellen Stensrud og Guri Hjeltnes.
- «Fra Oddernes til Auschwitz», featuresak i Fædrelandsveien, Synne Corell bidro.
- «Når fortellingene krasjer», Klassekampen, Synne Corell.
- «Han varslet verden om Holocaust,» Aftenposten, kronikk av Guri Hjeltnes.
- «Hatet etter Utøya», Aftenposten, kronikk av Guri Hjeltnes og alle direktørene i Norges freds- og menneskerettighetssentre.
- «Nå vet jeg hva pogromer er» - det var som «på et slakteri», spalten Ideer, Dagbladet, Guri Hjeltnes.

Rapporter og policy briefs

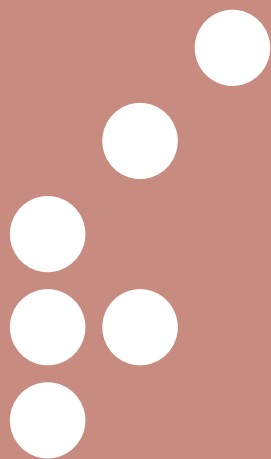
- «The Rohingya citizenship crisis: No end in sight», rapport, Ellen Stensrud.
- «Myanmar and the West: Mind the Gap», notat, Ellen Stensrud.
- «National identity, Inclusive Citizenship and Minority Rights in South East Asia», rapport, Ingvill T. Plesner.
- «Minority Rights – Ambiguities and Dilemmas», policy brief, Ingvill T. Plesner.
- «Inclusive Citizenship and Human Rights», rapport, Ingvill T. Plesner.
- ODIHR/OSSE og Unesco publiserte i samarbeid dokumentet «Addressing Anti-Semitism through Education. Guidelines for Policymakers» sommeren 2018. Peder Nustad.

Utvalgte foredrag og taler

- «Controversial issues linked to critical thinking. Examples from theory and practice» på konferansen Democratic Culture – from Words to Action, arrangert av det danske formannskapet i Europarådet. Claudia Lenz og Peder Nustad.
- Foredrag på fagseminaret «Om de andre» i arkivene ved Nasjonalbiblioteket med tittel «Omtalen av jøder i norsk presse i årene 1905–1925.» Lars Lien.
- «Har det ekstreme blitt normalt?», Menighetsfakultetet, Cora Alexa Døving.
- «Presentasjon av holdningsundersøkelsen» Samarbeidsrådet for Tros- og livssynsminoriteter, Litteraturhuset og flere steder, Cora Alexa Døving.
- «Trygve Lie, London-regjeringen og jødene», Gamle festsal, Guri Hjeltnes.
- «Minoriteter i Norge, historisk og i dag». Åpning av Slottemo prosa, pub og politikk, Guri Hjeltnes.
- «HL-senterets holdningsundersøkelse», Islamic Cultural Center, Cora Alexa Døving.
- «Islam i Norge», Menighetsfakultetet, UiO, Cora Alexa Døving.
- «Rasisme – begrep og fenomen», Likestillings- og diskrimineringsombudet, Cora Alexa Døving.
- «Folkets fiende – fascismens arv», Litteraturhuset, Cora Alexa Døving.
- «Hatet etter Utøya», Arendalsuka. Cora Alexa Døving.
- «Konspirasjonsforestillinger», Bergens bibliotek, Cora Alexa Døving.
- «Defend your land and love your folk: Conspiracy talk in the Landscape of the Far Right», Humbolt universitet i Berlin, Cora Alexa Døving.
- «Rasisme og etnisitet – begrepsavklaringer», Barne- og likestillingsdepartementet. Cora Alexa Døving.
- «Conspiracy Talk as an analytical term», C-Rex, UiO, Cora Alexa Døving.
- «De norske tyskerjentene», tale om HL-senterets utredning av de såkalte Tyskerjentene, regjeringens representasjonsbolig, Guri Hjeltnes.
- Lærerkurs på MF: Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017, Vibeke Moe.
- The Study of Antisemitism in Scandinavia: Where are we heading? «Images of the Jew» among Muslims in contemporary Norway», Ernst Moritz Arndt Universität Greifswald, Vibeke Moe.
- The Study of Antisemitism in Scandinavia: Where are we heading? «Research on antisemitism in contemporary Norway: the SHIFTBOUND project (2017-2010)», Ernst Moritz Arndt Universität Greifswald, Christhard Hoffmann.
- Søndagsforedrag HL-senteret: «Holdninger til jøder og muslimer i Norge i 2017». Befolkningsundersøkelse og minoritetsstudie, Vibeke Moe.
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen. Kollokvium: «Holdninger til jøder og muslimer i Norge i 2017»: <https://www.stlb.no/10-april-kollokvium-om-rapport-holdninger-til-joder-og-muslimer-i-norge/> Christhard Hoffmann.
- «Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017», DMT, Vibeke Moe.

- Kick-off-konferanse School as Opportunity: Democratic understanding and prevention of group-based prejudices: «Attitudes towards Jews and Muslims in Norway 2017: population survey and minority study», Christhard Hoffmann.
- Kulturhuset, markering av Krystallnatten: «Holdninger til jøder blant muslimer i Norge. Minoritetsstudie og gruppesamtaler», Vibeke Moe.
- Rafto-stiftelsen: «Hva er antisemittisme i dag?», Christhard Hoffmann.
- IHRA-konferanse, Ferrara i Italia: «Attitudes towards Jews and Muslims in Norway 2017», Vibeke Moe.
- «Holocaust i Norge og tilblivelsen av HL-senteret», ACT Jewish Community, Canberra, Ewa Mork.
- Innlegg om museumsutstillinger knyttet til nazismen under sesjonen «Museene og den brennaktuelle fortida» under Norske historiedager 2018 i Kristiansand. Terje Emberland.
- Innlegg om SS' og norsk raseforskning under den internasjonale forskningskonferansen Research & Exhibit Human Biological Diversity, Teknisk Museum, Oslo. Terje Emberland.
- Radioserie om konspirasjonsteorier for Verdibørsen på NRK P2, Terje Emberland.
- Foredrag for SVs representantskap, Oslo, om konspirasjonsteorier. Terje Emberland.
- Foredrag under Arendalsuka om arbeiderpartihat og konspirasjonsteorier. Terje Emberland.
- Foredrag HL-senteret om konspirasjonsteorier. Terje Emberland.

Utvalgte arrangementer i intern regi

Ellen Stensrud og Anton Weiss-Wendt hadde hovedansvar for å arrangere konferansen «The UN Genocide Convention at Seventy. The Politics of Mass Atrocity Prevention» i september. Foredrag om Myanmar og FNs folkemordskonvensjon.

Vi arrangerte tre *lærerkurs* med i alt 113 deltakere som bestod av lærere fra ungdomsskolen og videregående skole, museumspedagoger og andre innen historiefremføring og menneskerettighetsundervisning. Alle kursene var fullbooket:

- Opplevd rasisme i skolen: «Hvordan kan skolen arbeide mot rasisme og hva kan lærere gjøre gjennom undervisning?» (13. mars 2018)
- Det må aldri skje igjen – igjen og igjen. Hvorfor og hvordan bør vi undervise om folkemord og menneskerettigheter? (13. april 2018)
- «Mellom moralisering og refleksjon: Utfordringer, erfaringer og potensial for undervisning om Holocaust.» (12. oktober 2018)

Antisemitism and Jewish Life in 21st Century, Cora Alexa Døving åpnet HL-senterets nye SAMKUL-prosjekt med en stor konferanse med samme navn. Vibeke Moe innledet også.

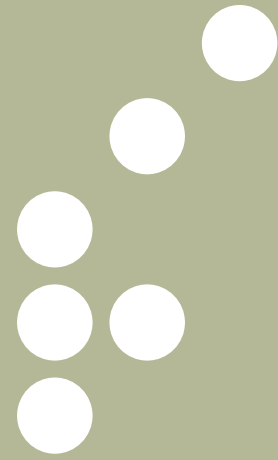
Shifting Boundaries: I desember ble det avholdt et internseminar med prosjektdeltakerne i det andre SAMKUL-prosjektet vi startet opp i fjor vedrørende den planlagte publikasjonen av en artikkelsamling i 2019.

Sammen med Nasjonalbiblioteket arrangerte

HL-senteret i november seminaret «Fotografi fra Holocaust». Med utgangspunkt i Georg W. Fossums fotografi fra Oslo Havn 26. november 1942, undersøkte seminaret dette bildets historie i lys av historiene til fotografier fra andre steder i Europa. Med-organisator var Synne Corell.

Foredragsserien «Krig, okkupasjon og historisk arv» hadde i fjor åtte lørdagsforedrag i Universitetets Gamle festsal og ett i Universitetets Aula og var som vanlig svært populære. Seminaret «Krigens fortellinger», som tok opp tematikken i boken til Marte Michelet om norsk hjemmefronts holdninger til jødene, avsluttet sesongen. Heldagsseminaret dro 500 mennesker til Samfunnssalen 20. desember og var en stor suksess.

- Internasjonal konferanse, «Human Rights and Inclusive Citizenship: Conditions for Co-existence in Conflict-ridden Societies» fant sted i Oslo i juni, på Nobel-instituttet og hos Fritt ord-stiftelsen. Dette var et samarbeid mellom HL-senteret, PRIO og Helsingforskomiteen. Ingvill T. Plesner var faglig og administrativt ansvarlig.
- Internasjonal konferanse, «*Genocide on the Yazidi people: The role of documentation*», på HL-senteret i desember 2018, i samarbeid med Norsk Folkehjelp, Kirkens Nødhjelp, Stefanusalliansen, og Jezidiernes Kulturhus i Norge. Ingvill T. Plesner var faglig og administrativt ansvarlig.

Utvalgte arrangementer i eksternt regi

- Organisering og ledelse av 6 internasjonale workshoper innenfor rammen av Minoritetsnettverket i 2018 følgende steder: Yangon (6. og 10. februar), Bangkok (14. februar), Beograd (3. mai), Oslo (17. juni), Tunis (1. oktober), Ingvill T. Plesner.

- Organisering av panel under internasjonal konferanse i Manila: *SEAHRN - Fifth International Conference on Human Rights and Peace & Conflict in South-East Asia*, i Manila i 15-17 Oktober 2018: «Inclusive citizenship, national identity and minority rights, Ingvill T. Plesner.

- Deltakelse i workshop arrangert av EHRI (European Holocaust Research Infrastructure) i Romania. Undervisningsopplegget «Kilder og individer» ble presentert og diskutert av et internasjonalt panel. Elise Christensen.

- Deltakelse i IHRAs (International Holocaust Remembrance Alliance) ekspertgruppe som jobber med oppdatering av organisasjonens *Teaching Guidelines for Holocaust Education*. Benjamin Geissert.

- «Fremstilling av jøder i dataspill og film» på lærerkurs organisert av Raftostiftelsen i Bergen. Lars Lien.

- Foredrag om Folkemord-begrepet på konferansen «The Rohingya Crisis: A Multidimensional Tragedy.», Asia Centre, Bangkok (24. august), Ellen Stensrud.
- Foredrag om Rohingyakrisen på Utenriksministerens

nasjonale konferanse om tros- og livssynsfrihet (Oslo, 12. november), Ellen Stensrud.

- Deltakelse på konferansen «Preventing mass violence and atrocities», (Wilton Park, UK, 29-31. oktober), Ellen Stensrud.

- Deltakelse og innlegg på Minoritetsnettverket og Minority Rights Groups workshop i Tunis, 1. oktober. Tema var forebygging av folkemord og massevold. Ellen Stensrud.

- «Neo-Nationalism and Religion» v. Humbolt Universitet i Berlin 6-8 september, Cora Alexa Døving.

- «Conspiracy talk as an analytical concept» på konferansen «Nordic Extremism», UiO, Cora Alexa Døving.

- «Rasisme?» Innlegg på seminar i regi av Kunnskaps- og integreringsministeren om Benjaminprisen, Statsministerens bolig. Cora Alexa Døving.

Nettverk

- International Holocaust Remembrance Alliance.
- OSSE/OHDIRs ekspertgruppe for undervisning knyttet til prosjektet «Turning Words into Action to Address Anti-Semitism», Warszawa, Polen.
- Ekspertgruppen som utviklet innspill til kjerneelementer i KRLE-faget, organisert av Kunnskapsdepartementet, Oslo.
- Nasjonalt museumsnettverk for demokrati og menneskerettigheter, Eidsvoll.
- Nettverk for holdningskapende formidling ved Narviksenteret/Narvik krigsmuseum.
- Nettverksmøte: «Romer och romanis historia i Norden (Rorhin)», Uppsala, Sverige.
- Nettverk for privatarkiv i Oslo.
- De biblioteksfaglige nettverkene Bibsys og HUMORD.
- Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism (CEMFOR).
- Minoritetspolitisk tenketank (Minotenk)
- 22. juli-senteret (referansegruppe for midlertidige utstillingsarbeid).
- Minority Network, internasjonalt forskernettverk.

Venneforeningens møter

5. februar

Villa Grande 100 år.
v/ Bodil Stenseth

5. mars

Truer sosiale medier demokratiet?
v/ Kjersti Løken Stavrum

9. april

Anti-jødiske holdninger i det norske eksilmiljøet i Sverige under krigen.
v/ Mats Tangestuen

23. april

Visning av filmen «Frantz» med etterfølgende samtale.
v/ Elsa Kvamme

28. mai

Hvordan leve i dagens tros- og livssyns uenighetsfellesskap?
v/ skuespillere i forestillingen «Utafor»

10. september

Konspirasjonsteorier - en trussel?
v/ Terje Emberland

5. november

Tre flyktninger finner sitt land.
v/ Nina Witoszek, Keyhan Iqanian og Asieh Amini

18. november

Martin Luther King jr.: Nobels fredspris og de svartes situasjon i USA.
v/ Geir Lundestad

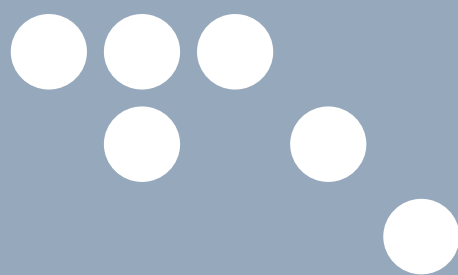
3. desember

Tysklandsstudenter - 75 år etter.
v/ Elsa Kvamme

Styret i HL-senterets venneforening

- Odd Einar Dørum, leder
- Herman Kahan
- Håkon Harket
- Elsa Kvamme
- Anette Storeide
- Britt Strandlie-Thoresen
- Jan Erik Vold
- Liv Berit Tessem (vara)

HL-senterets ansatte 2018

Ledelse

Guri Hjeltnes, direktør
Nina Lyng-Vagstein, administrativ leder

Forskning

Vibeke Kieding Banik, forsker
Synne Corell, forsker
Marie Ebersson Degnæs, stipendiat
Alexa Døving, forsker 1
Terje Emberland, seniorforsker
Christhard Hoffmann, seniorforsker
Birgitte Prangerød Haanshuus, stipendiat
Øivind Kopperud, forsker
Claudia Lenz, forsker 1
Vibeke Moe, stipendiat og prosjektkoordinator
Ingvill Thorson Plesner, nettverkskoordinator og forsker
Ellen Stensrud, forsker 2 og prosjektkoordinator
Anton Weiss-Wendt, forsker 1

Dokumentasjon

Ewa Mork, leder bibliotek og dokumentasjon
Jan Alexander Svoboda Brustad, rådgiver

Undervisning

Ingun Steen Andersen, rådgiver Dembra
Lars Bjørndal-Lien, formidler
Elise Christensen, formidler
Christopher Gambert, seniorrådgiver Dembra
Benjamin Geissert, undervisningsleder
Kirsten Hagen Meadow, formidler
Peder Nustad, seniorrådgiver og prosjektleder Dembra
Lars Preus, formidler
Ida Cathrine Ruud, prosjektkoordinator Dembra
Harald Syse, formidler (permisjon)

Øvrig administrasjon

Kari Amdam, kultur- og programansvarlig
Monica Bjermeland, kommunikasjons- og programansvarlig
Stein H. Bjørnbekk, informasjonsleder
Georg A. Broch, spesialrådgiver
Therese Melhus Danielsen, økonomiansvarlig
Marit Dokken, administrasjonssekretær
Peder Hellberg, fung. administrativ leder
Maria Rosvoll, rådgiver (permisjon)
Ellen Rømming, spesialrådgiver
Hanne Steien, utstillingsdesigner
Carl Emil Vogt, fagadministrativ rådgiver
Jacob Yakoubi, renhold/vaktmester
Kristin Aldrich Zwick, besøksansvarlig

Even Næss Bergseng, resepsjonsmedarbeider/
formidler
Henriette Borchgrevink, resepsjonsmedarbeider/
formidler
Isak Emberland, resepsjonsmedarbeider
Maria Trondsen Folland, resepsjonsmedarbeider
Hedda Fossum, resepsjonsmedarbeider
Irene Kildahl, resepsjonsmedarbeider
Stian Klasbu, resepsjonsmedarbeider
Miriam Mathisrud, resepsjonsmedarbeider
Vilde Pettersen, resepsjonsmedarbeider
Martin Aasbø Ringdal, resepsjonsmedarbeider/
formidler
Even Skallerud, resepsjonsmedarbeider

Frivillige, gjesteforskere og studenter

Christopher Harper, forskningsassistent
Ingvild Haraldsen, praktikant
Anne Hertzberg, praktikant
Øystein Hetland, stipendiat
Nicola Karcher, forsker
Håvard Friis Nilsen, fagbokforfatter
Ingjerd Broch Oudenstad, frivillig
Reza Zia-Ebrahimi, gjesteforsker

HL-SENTERET

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

